

моряків, адже людське життя завжди на першому місці.

Одним із важливих питань є виконання норм безпеки на морському транспорті, що наразі потребує гармонізації положень національного законодавства з положеннями європейських актів із питань контролю державою порту та відповідності вимогам держави прапора, а також імплементації конвенцій Міжнародної морської організації. На сьогодні в Україні потрібно гармонізувати міжнародні кодекси (Міжнародний кодекс перевезення небезпечних вантажів та Міжнародний кодекс перевезення навалочних вантажів) у переліку національних документів, що регламентують безпечне перевезення вантажів морем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Международнй кодекс морской перевозки опасных грузов, введен Ассамблеей Международной морской организации 27 сентября 1965 г.

2. Международная конвенция по охране человеческой жизни на море : Международный документ от 1 ноября 1974 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_251.

3. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти : Міжнародний документ від 7 липня 1978 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_053.

4. Характеристика опасных грузов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://labadr.com.ua/Sprav/sprav3/>.

5. Паспорт безпеки хімічної продукції SDS/MSDS [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://msds-ukraine.com/ua/detalno/shcho-take-pasport-bezpeki-khimichnoji-produktsiji-sds-msds.html>.

6. Про перевезення небезпечних вантажів : Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1644-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1644-14>.

7. Новини про катастрофу «Коста Конкордії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://24tv.ua/tu/avariya_costa_concordia_tag2474/newsfrom72/.

8. Издательство «Порты Украины» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://portsukraine.com/node/3225>.

9. Three hazards of shipping by sea and how to avoid them [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.tradeready.ca/2015/trade-takeaways/three-hazards-shipping-by-sea-avoid/>.

УДК 341.231.14

МИРОТВОРЧА ФУНКЦІЯ СПОРТУ ЯК ЙОГО СИМВОЛІЧНА ЦІННІСТЬ

Стрельбіцька Л.Я., к. ю. н.,

старший викладач кафедри муніципального права та адміністративно-правових дисциплін

Навчально-науковий інститут права імені Іоннікія Малиновського
Національного університету «Острозька академія»

Цуняк Д.В., студент магістеріуму

Навчально-науковий інститут права імені Іоннікія Малиновського
Національного університету «Острозька академія»

Стаття присвячена розкриттю сутності та особливостей впливу спорту на міжнародно-правові відносини, та його можливості як миротворчого фактора задля консолідації міжнародної спільноти.

Ключові слова: спорт, міжнародне право, миротворча функція, Олімпійський Комітет, міжнародні відносини, Олімпійські ігри.

Статья посвящена раскрытию сущности и особенностей влияния спорта на международно-правовые отношения и его возможности как миротворческого фактора ради консолидации международного общества.

Ключевые слова: спорт, международное право, миротворческая функция, Олимпийский Комитет, международные отношения, Олимпийские игры.

Strelbitska L.I., Tsunyak D.V. PEACEMAKING FUNCTION OF SPORT AS HIMSUMBOLIC VALUE

The article is sanctified to opening of essence and features of influence of sport on international-legal relations, and his possibility as peacemaking factor for the sake of consolidation of international association.

Key words: sport, international law, peacemaking function, Olympic Committee, international relations, Olympic games.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день ми є свідками того, як сучасний спорт стає одним із могутніх факторів залучення людей до суспільного життя, формування соціальних відносин і зв'язків. Але специфічні спортивні відносини (міжособистісні, міжгрупові, міжнародні) втягують індивіда у систему соціальних відносин, що виходять за рамки спорту. Сукупність цих відносин складає основу впливу спорту на особистість, засвоєння нею соціального досвіду як у сфері спорту,

так і в більш широкому масштабі. Спорт як масовий соціальний рух набув чималого значення й у якості одного з факторів соціальної інтеграції, тобто зближення людей і об'єднання їх у групи, організації, союзи, клуби на основі спільності інтересів і діяльності щодо їхнього задоволення. Популярність спорту, природна оцінка спортивних успіхів, порівняння їх із престижними інтересами народу, нації, держави перетворюють його у зручний спосіб впливу на масову свідомість. Спорт

давно вже зайняв одне з провідних місць у міжнародному спілкуванні. Він здатний посилювати соціальні зв'язки й слугувати катализатором соціальної інтеграції. Однак, сучасні тенденції розвитку спорту несуть у собі не тільки позитивні, але й негативні моменти. Зокрема зростає стурбованість світової громадськості явищами насильства у спорті й особливо агресивності та девіантної поведінки навколо спортивної аудиторії, зокрема футбольних фанатів. Ці явища здобувають характер соціально деструктивних факторів суспільного життя. Проблемність функціонування сучасного спорту викликає гостру критику з боку ряду вчених щодо його позитивної ролі в суспільстві. З іншого боку, у ряді робіт обговорюються гуманістичні цінності спорту, його вплив на зміцнення здоров'я, роль спорту в соціалізації й самореалізації особистості, роль сучасного Олімпійського руху в міжнародних правових відносинах.

Ступінь розробленості проблеми. Дослідженню ролі та значення спорту в міжнародно-правовому житті присвятили свої роботи Бауэр В.Г., Бубка С.Н., Булатов М.М., Дьомін В.А., Кубертен П., Столяров В.І. тощо.

Метою статті є розкриття сутності та особливостей впливу спорту на міжнародно-правові відносини, його можливості як миротворчого фактора задля консолідації міжнародної спільноти.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні існують протиріччя в поглядах на можливість спорту як миротворчого фактора, як засобу об'єднання народів і консолідації суспільства. Багато сучасних дослідників розглядають спорт як фактор інтеграції, об'єднання народів, як «посла миру», що допомагає «перекинути міст» співпраці, взаєморозуміння й доброї волі, встановити дружні стосунки між різними країнами та народами. Деякі автори навіть пов'язують виникнення спорту з вирішенням численних конфліктів, що супроводжували життя родового суспільства (вибір нареченої, вождя, перехід юнаків у розряд дорослих тощо), оскільки він дозволяв виявити рівень психологічної, фізичної та інтелектуальної розвиненості, пристосування до життя й удосконалення індивідів. Загальновідомо, що головною функцією Олімпійських ігор була саме миротворча функція. Інші дослідники розглядають спорт як один з важливих «клапанів» зняття агресивності, як атрибутивної характеристики для кожної людини.

Поряд з такими оцінками ролі спорту в консолідації суспільства, в науковій літературі зустрічається й інший підхід, прихильники якого скептично, а іноді й негативно оцінюють соціальну значущість спорту. Наприклад, відомий соціолог спорту Г. Люшен вважає, що спортивне змагання само по собі є конфліктною системою, що деякі спортивні події заохочують насильство й конфлікт. За таких обставин віра в консолідуючу місію спорту є безпідставною [1, с. 54].

Отже, існують дві протилежні оцінки ролі спорту в консолідації суспільства. Прихильники однієї з них позитивно й достатньо високо оцінюють цю роль, підкреслюючи значення спорту як фактору миру, дружби, міжнародно-

го взаєморозуміння, пом'якшення (або навіть усунення) агресивності. Прихильники іншого підходу піддають сумніву або навіть заперечують значущість спорту в даному відношенні. Водночас і одні й другі спираються на певні факти, наводять переконливі аргументи.

Свою думку про місце спорту в цивілізації висловлює А.Г. Єгоров: «Виникнення світового спорту – це планетарний процес, масштаби якого порівнюються із промисловою революцією й стрімким розвитком техніки. ... Процес цей був, природно, нерівномірним у різних регіонах. Таким чином, сучасний спорт – це дитя індустріального суспільства, техногенної цивілізації. Спорт є не відображення або не стільки відображення, скільки фокус сучасного світу. Бо у спорті сконцентровані всі ключові, значущі проблеми, над якими б'ється сучасна цивілізація. У спорті, як в якомусь соціокультурному фокусі, зійшлися й акумулювалися основні лінії сучасної цивілізації. Спорт свого роду збільшувальне скло, що дозволяє побачити ті проблеми, які ще належить вирішити сучасній цивілізації» [2].

Протягом усього ХХ ст. використання спорту в якості ідеології й дипломатії є характерним фактично для всіх держав світу. Зв'язок спорту з геополітикою репрезентує історія спортивних битв між СРСР та США і Західним світом часів «холодної війни». У період біполярності, починаючи з 1950-х років і до розпаду Радянського Союзу, спортивні змагання між супердержавами мали політичне значення. З обох сторін залізної завіси спортивні перемоги представлялись як докази ідеологічної переваги відповідної системи.

Сучасні міжнародні спортивні події мають не менший геополітичний резонанс. Наприклад, багато політологів сходяться на думці щодо колосального міжнародно-політичного значення Олімпіади 2008 р. у Китаї. Вони вважають, що пекінська Олімпіада знаменує початок нової глобальної епохи, пов'язаної з виходом Китаю на світову арену.

Одним з останніх яскравих прикладів впливу спорту на міжнародній арені може виступати пропозиція групи конгресменів США до Палати представників Конгресу звернутися до Міжнародного Олімпійського комітету із закликом позбавити Росію права на проведення Зимових Олімпійських ігор у 2014, таким чином покаравши її за військове вторгнення у Грузію.

Історія знає чимало спроб політизувати спорт. Спорт і політика – це схожі прояви різнопланової людської суті. Вони близькі за дією та впливом на спільноту, вони мають схожі засоби суспільного прояву й дуже часто мають на меті досягнення схожих цілей. Спорт і політика доповнюють одне одного, своїми специфічними засобами намагаються вирішити нагальні проблеми. Хочеться думати: спорт краще за політику, адже у спорті більш прозорі й прийнятні правила. І поки існує спорт, політика буде грати у ньому велику, можливо, визначальну роль. І за кількістю медалей, рекордів, кубків і чемпіонів світ буде судити про розвиток самої країни.

Не будемо забувати про найважливішу функцію спорту – миротворчу. Уже в давни-

ну виявилася ця дуже важлива особливість. Спортивні змагання викликають у глядачів великий інтерес, що зростає з підвищенням майстерності тих, хто змагається. Видовищність супроводжує процес спортивного протиборства тому, що, з одного боку, вона відповідає найважливішій соціальній потребі об'єднання людей у родоплеменні спільноти. Цю потребу сьогодні називають самоствердженням, самовираженням або потребою в оцінці оточуючих людей. Саме вона зробила бажаною для змагань присутність глядачів (свідків). З іншого боку, емоційна насиченість, неповторність і непередбачуваність ходу й підсумків спортивних поєдинків та ігор, як магніт, притягує вболівальників на арені спортивної боротьби.

Спорт стає діяльністю тільки на певному рівні спортивної майстерності, досягає рекордів і перемог, що мають чисто духовну цінність. Характер будь-якої діяльності, насамперед, залежить від культурно-історичних і економіко-політичних умов того суспільства, в якому вона розвивається. Спортивна діяльність уже в давнину будувалася на видовищній привабливості спортивного протиборства. Найбільше яскравим прикладом є Римські ігри [3, с. 148]. На них прагнення догодити смакам розпечених глядачів призвело до дивовижної трансформації. У Римській імперії спортивні змагання між людьми поступово поступилися місцем спочатку суперництву з дикими тваринами, пізніше – боям гладіаторів, а ті, у свою чергу, були замінені уявленнями цілих битв на суші й на морі. Зовсім інший розвиток, до речі, без шкоди для видовищності, отримала спортивна діяльність, заснована на використанні миротворчих можливостей спорту.

Життя людей у стародавньому суспільстві характеризувало стан постійної війни між племенами. Однак, цей спосіб вирішення міжплеменних конфліктів міг призвести до повного знищення ворогуючих між собою народів. Тоді усвідомили більш широкі можливості мирних змагань. Їх стали використовувати як засіб вирішення не тільки внутрішньоплеменних, але й міжплеменних конфліктів без ризику втрати своїх одноплемінників у горнилі жорстоких воєн. Слід особливо відзначити, що в історії багатьох народів (китайці, ацтеки, слов'яни, германці тощо) збереглися факти, коли результат війни вирішували поєдинки окремих представників протиборчих сторін, причому дуже часто це протиборство носило чисто спортивний характер.

Миротворча роль спорту досягла кульмінації у Стародавній Греції, де під час проведення олімпійських ігор оголошували загальне перемир'я.

У системі соціальних (міжнародних, міждержавних, міжгрупових тощо) відносин спорт здатний виконувати, дійсно виконував і виконує в даний час миротворчу функцію. Ця здатність, насамперед, означає, що спортивні змагання й контакти можуть сприяти та дійсно сприяють формуванню таких загальних переконань, поглядів і зразків поведінки, що викликають почуття взаємної поваги, симпатії, знімають відчуженість, сприяють

взаємодії, зміцненню соціальних зв'язків, подоланню міжкультурних бар'єрів [3, с. 211]. Функція сприяння спорту у збереженні миру на Землі пов'язана, насамперед, з особливостями спортивного змагання як суперництва у штучно створених, умовних, гуманних ситуаціях. Такий характер цього змагання визначає емоційність, задоволення, невимушений характер дій, вільне саморозкриття учасників. А все це, у свою чергу, сприяє їх зближенню, навіть якщо вони жителі країн, що мають різний державний устрій, суспільний лад тощо. Участь у спільних тренуваннях і змаганнях за певних обставин породжує у самих різних людей сильне почуття спільності, дружби, товариства, співпраці й приналежності до колективу. Це може бути ефективним чинником скорочення «соціальної дистанції» між людьми, їх ізоляції один від одного, оскільки сприяє дружнім відносинам і, тим самим, – розвитку почуття спільності [4, с. 3]. Передумовою міжнародного взаєморозуміння й поваги є знайомство народів різних країн один з одним. А для того, щоб різні народи і нації могли познайомитися один з одним, вони повинні зустрічатися між собою та вчитися бачити хоча б частково культурні своєрідності партнера, відмінності в манері тримати себе тощо. Тільки таким чином, можливо, уникнути перебільшеного етноцентризму, коли на все й на всіх дивляться через однотонні окуляри власної культури, батьківщини. І в цьому плані потенціал спорту величезний, оскільки він може сприяти організації такого роду зустрічей, виступає як інститут зустрічі. Спорт передбачає прагнення спортсменів до постійного перевищення отриманих результатів, порівняння їх з досягненнями інших осіб незалежно від того, в якій країні чи регіоні вони проживають. Тому спорт, як ніяка інша культурна діяльність, потребує контактів і зв'язків, у тому числі міжнародних. А вони відіграють важливу миротворчу роль у міжнародних відносинах [5, с. 9].

Реалізації спортом миротворчої функції в системі міжнародних відносин сприяють і його величезні комунікативні можливості. У силу простоти, однаковості для всіх учасників і чіткості правил спортивних змагань у спорті порівняно легко долаються мовні бар'єри. «Мова» спорту воістину інтернаціональна. Вона зрозуміла всім і здатна перекидати міст взаєморозуміння, співробітництва, доброї волі між народами незалежно від раси, кольору шкіри, віросповідання, ідеологічних поглядів, долати локальну обмеженість, пов'язувати й об'єднувати спортсменів різних міст, країн, континентів.

Спірним, але достатньо відомим, є гасло «Спорт – поза політикою». Так було завжди, і ми до цього звикли. Стадіон, майданчик, ринг чи помість, олімпійське селище – це ідеальна модель світобудови. Там немає значення, якою мовою ти говориш, яким богам молишся, яка історія твоєї країни, скільки в ній газових свердловин і якого зовнішнього ворога придумує влада, щоб відволікти народ від власної корупції й безсовісності.

Міжнародний Олімпійський Комітет регулярно оголошує олімпійське перемир'я, але

не завжди це виходить. Бувають часи, коли після «спорт – поза політикою» ставиш багато великих знаків питання. Ізолювати олімпійський рух від політичних впливів не вдалося. Післявоєнне протистояння двох блоків і «холодна війна» між ними призвели до помітної політизації спорту. Післявоєнні Олімпійські ігри перетворювались у змагання між політичними системами держав. Значний політичний вплив на олімпійський спорт виявився, з одного боку, в СРСР, НДР, КНР, на Кубі, а з другого – у США. Прагнення довести за допомогою спортивних успіхів на Олімпійських іграх переваги тієї чи іншої системи призвели до того, що в хід пускалися засоби, які руйнували ідеали ігор.

А тепер звернемося до найновітнішої історії. Російська війна у Грузії, 2008-й, під час Ігор у Пекіні, 2012-й – сирійський конфлікт у дні Лондонських Ігор. Вбивства в Києві у 2014-му. «Раю немає, працюємо на Землі», – констатує одна з найвідоміших табличок на революційному Майдані. І от, змирившись із тим, що раю немає, треба визнати – бувають моменти, коли аполітичність спорту, спортсменів стає як мінімум дивною й недоречною.

Самі очільники Міжнародного олімпійського комітету кажуть, що спорт і політику розділити неможливо, що спорт є складовою частиною суспільного життя та проявом свободи людини, фактором реалізації її фізичних і духовних можливостей. Особливо болюче для спорту й спортсменів розвиватися та діяти в часи конфліктів, війн, придушення демократії авторитарними режимами.

Подібне ми спостерігаємо й сьогодні зі спортом та спортсменами в Україні, коли фактично йде неоголошена війна на сході України. Особливо це відчувають на собі олімпійські види спорту: різко впало фінансування підготовки спортсменів в Україні; чимало професіональних футболістів з-за кордону

спішно покидають українські клуби; є загроза проведенню змагань з ігрових видів спорту в Україні. Та й самі спортсмени чисто психологічно відчувають посилений тиск напруженої суспільної ситуації в державі.

Висновки. Отже, як бачимо, генеза спорту свідчить про його важливу роль у зміцненні миру й дружби між народами, його миротворчу функцію. Неодноразово спорт виступав як «посол миру», і найбільш сприятливі умови для його розвитку складаються за наявності мирних відносин між державами. Фундаментальні цінності, нерозривно пов'язані із самою сутністю спорту, здатні перетворити його на ефективний механізм передачі й поширення ідей мирного співіснування, терпимості й поваги до опонентів, незалежно від етнічних, культурних, релігійних або інших розбіжностей, що створює необхідні умови для консолідації суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Люшен Г. Спорт и культура / Г. Люшен // Спорт, духовные ценности, культура. – М., 1997. – Вып. 2. – С. 135–140.
2. Егоров А.Г. Спорт и цивилизация [Электронный ресурс] / А.Г. Егоров // Теория и практика физической культуры : – Режим доступа : <http://lib.sportedu.ru/press/tpfk/2004N5/p59-63.htm>
3. Столяров В.И. Миротворческая роль спорта и олимпийского движения : идеал и реальность / В.И. Столяров, Д.А. Сагалаков // Гуманистика соревнования : сборник статей. – М. : Центр развития спартианской культуры, Фонд спорта и культуры мира, 2005. – Вып. III. – С. 164–256.
4. Столяров В.И. Гуманистическая теория спорта / В.И. Столяров // Гуманистическая теория и практика спорта. Вып. первый : Сборник / сост. и ред. В.И. Столяров, С. И. Курило, Е.В. Стопникова – М.: МГИУ, 2000. – С. 3–15.
5. Столбов В.В. Эволюция Олимпийских идей от Пьера де Кубертена до Хуана Антония Самаранча / В.В. Столбов // Теория и практика физической культуры. – 1994. – № 8. – С. 8–10.
6. Зілгалов В. Спорт і політика в умовах війни проти України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/a/25438108.html>